

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvæ Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1605

Epist. LXXI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53700)

A fati varios esse accessus, finem eundem. nihil autem interesse, unde incipiat ³¹ quod venit. Eadem illa ratio monet, ut, si licet, moriaris sine dolore: sin autem non potest, fac quemadmodum potes, & quidquid obuenerit ad vim adferendam tibi, inuadas. Iniuriosum est rapto viuere: at contra pulcherrimum, mori rapto.

EPIST. LXXI.

SVMVM Bonum in oculis habendum, eò singula consilia vel actiones referendas. Quod igitur illud? vnum Honestum. Adulterant, qui Externa miscent: quia in solo animo haeret. Deinde, Bona paria esse: & Contemptum à Claritate non differre, si vtrumque ex Honesto. Catonem dat exemplum, & (ò pulchrè!) dilatat. Mortem honestam à vitâ tali, non item differre: contra Academicos, qui gradus faciunt Beatitatis. Non esse, nec illam, nec Honestum intendi. Itaque in eculo, Beatissimo esse licere. Itane? non pallebit, tremet, dolebit? Imò (à naturâ enim ista:) sed hæc omnia animi robore vincet. Nec tamen statim omnes. discrimina sunt inter Sapientes, aut Studiosos. Lege sodes, attende, mirare.

SVBINDE me de rebus singulis consulis, oblitus vasto nos mari diuidi. cùm magna pars consilij sit in tempore, necesse est euenire, ut de quibusdam rebus tunc ad te perferatur sententia mea, cùm iam contraria potior est. Consilia enim rebus aptantur: res nostrâ feruntur, imò voluntur. Ergo consilium sub die nasci debet: & hoc quoque tardum est nimis: ¹ sub manu, quod aiunt, sub manu nascatur. Quemadmodum autem inueniatur, ostendam. Quoties quid fugiendum sit, aut quid petendum, voles scire: ad summum bonum, & propositum totius vitæ respice. Illi enim consentire debet quidquid agimus. non disponet singula, nisi cui iam vitæ suæ summa proposita est. Nemo, quamuis paratos habeat colores, similitudinem reddet, nisi iam constet quid velit pingere. Ideo peccamus, quia de partibus vitæ omnes deliberamus, de totâ nemo deliberat. Scire debet quid petat ille, ² qui sagittam vult mittere: & tunc dirigere, & moderari manu telum. errant consilia nostra, quia non habent quò dirigantur. Ignoranti quem portum petat, nullus suus ventus est. Necesse est multum in vitâ nostrâ casus possit, quia viuimus casu. Quibusdam autem euenit, ut quædam scire se nesciant: quemadmodum quærimus sæpe eos, cum quibus stamus: ita plerumque finem summi boni ignoramus appositum. nec multis verbis, nec circuitu longo, quid sit summum bonum colliges: digito, ut ita dicam, demonstrandum est, nec in multa spargendum. Quid enim ad rem pertinet, in particulas illud diducere, cùm possis dicere: Summum bonum est, quod honestum est? & quod magis admireris, ³ Vnum bonum est, quod honestum est: cetera falsa & adulterina bona sunt. Hæc si persuaseris tibi, & virtutem adamaueris (amare enim parum est) quidquid illa contigerit, id tibi, quaecumque aliis videbitur, faustum felixque erit: & torqueri, si modò iacueris ipso torquente securior: ^D & agrotare, si non maledixeris fortunæ, si non cesseris morbo. Omnia denique quæ ceteris videntur mala, & mansuescent, & in bonum abibunt, si super illa eminueris. Hoc liqueat, nihil esse bonum, nisi honestum: & omnia incommoda suo iure bona vocabuntur, quæ modò virtus honestauerit. Multis videmur maiora promittere, quàm recipit humana conditio. non immeritò. ad corpus enim respiciunt. reuertantur ad animum: iam hominem Deo metientur. Erige te, Lucili virorum optime, & relinque istum

31. QVOD VENIT.] Vide an non argutius, quod finit: et si alterum nec damno. & accipio, Nihil interesse unde veniat, quod omnino venit.

2. QVI SAGITTAM VULT.] Similis imago apud Aristotelem in hac ipsâ re. 1. Ethic. Nicom. cap. 11. Vide me in Manud. 11. cap. XIII.

EPIST. LXXI. I. SVB MANU, QVOD AIUNT.] Suetonius Augusto: Quò celerius ac sub manu annunciari possit.

3. VNVM BONVM, QVOD HONESTVM.] Capitale Stoicum dogma, & fons reliquorum. Ego Manud. 11. Dissert. XX.

istum * ludum litterarium philosophorum, qui rem magnificentissimam ad syllabas A
 vocant, qui animum minuta docendo demittunt & conterunt: fies similis illis, ' qui
 inuenerunt ista, non qui docent, & id agunt vt philosophia potius difficilis, quàm magna
 videatur. Sequere illos, si quid apud te habeo auctoritatis. Socrates, qui totam philoso-
 phiam reuocauit ad mores, & hanc summam dixit esse sapientiam, bona malaq; distin-
 guere: *Vt sis beatus*, inquit, & te alicui stultum videri sine. Quisquis volet, tibi contume-
 liam faciat, & iniuriam: tu tamen nihil patieris, si modò tecum erit virtus. Si vis, inquit,
 beatus esse, si fide bonâ vir bonus, sine contemnat te aliquis. Hoc nemo præstabit, nisi
 qui 6 omnia bona exæquauerit: quia nec bonum sine honesto est, & honestum in om-
 nibus par est. Quid ergo? nihil interest inter præturam Catonis, & repulsam? nihil in-
 terest vtrum Pharsalicâ acie Cato vincatur, an vincat? hoc eius bonum, quo victis par-
 tibus non potest vinci, par erat illi bono, quo victor rediret in patriam, & componeret
 pacem? Quid ni par sit? eadem enim virtute & mala fortuna vincitur, & ordinatur bo-
 na. virtus autem non potest maior aut minor fieri. Vnius staturâ est. Sed Cn. Pompeius B
 amittere exercitum: sed illud pulcherrimum reip. 7 prætextum, optimates, & prima acies
 Pompeianarum partium, senatus ferens arma, vno prælio profligabuntur: & tam magni
 ruina imperij, in totum dissiliet orbem. aliqua pars eius in Ægypto, aliqua in Africâ,
 aliqua in Hispaniâ cadet. ne hoc quidem miseræ reip. continget, semel ruere. Omnia li-
 cet fiant. Iubam in regno suo, non locorum notitia adiuuet, non popularium pro rege
 suo virtus obstinatissima: Vticensium quoque fides 8 malis fracta deficiat, & Scipionem
 in Africâ nominis sui fortuna destituat: olim prouisum est, ne quid Cato detrimenti ca-
 pias. Victus est tamen. Et hoc numerâ inter repulsas Catonis. tam magno animo feret,
 aliquid sibi ad victoriam, quàm ad præturam obtulisse. Quo die 9 repulsus est, lussit:
 quâ nocte periturus fuit, legit. eodem loco habuit, præturâ & 10 vitâ excedere. omnia
 quæ acciderent, ferenda esse persuaserat sibi. Quid ni ille mutationem Reip. forti &
 æquo pateretur animo? Quid enim mutationis periculo exceptum? non terra, non cæ-
 lum, non totus hic rerum omnium contextus, quamuis Deo agente ducatur. 11 non sem- C
 per tenebit hunc ordinem: sed illum ex hoc cursu aliquis dies deiiciet. Certis eunt cun-
 cta temporibus: nasci debent, crescere, exstingui. Quæcumque vides supra nos currere,
 & hæc quibus innixi atque impositi sumus veluti solidissimis, carpentur ac definent.
 nulli non senectus sua est. inæqualibus ista spatiis eodem natura demittit. quidquid est,
 non erit, nec peribit, 12 sed resoluatur. Nobis solui, perire est. Proxima enim intuemur:
 ad vltiora non prospicit mens hebes, & quæ se corpori addiderit: alioqui fortius finem
 sui suorumque pateretur, si speraret omnia illa sic in vitam mortemque per vices ire, &
 composita dissolui, dissoluta componi. in hoc opere æternam artem cuncta temperantis
 Dei verti. Itaque Cato cum æuam animo percurreret, diceret: Omne humanum genus,
 quod-

4. LVDVM LITTERARIVM PHILOSOPHO-
 RVM.] *Faber ex codice scripto, litterariorum: at
 mihi ex meo placeat, litteralium. Philosophi scilicet
 qui literas curant, & Philosophiam Philologiam
 reddunt.*

5. QVI INVENERVNT.] *Socrati, Zenoni, tali-
 bus, vniâ philosophis.*

6. OMNIA BONA EXÆQVAVERIT.] *In
 lætâ aut tristi materie ea sint. Suprà, epist. LXVI.
 diffuse.*

7. PRÆTEXTVM, OPTIMATES.] *Suetonius Ju-
 ly cap. xxx. Et prætextum quidem illi civilium
 armorum hoc fuit. Pompeius autem Optimatum &
 reip. causam agere videbatur, atque id ambitioni suæ
 prætextabat. Possis etiam accipere, Senatum velut præ-
 textum vestis & purpuram, in reliquo reip. corpore
 esse. Ita Epictetus Virum bonum, purpuram in
 veste facit.*

8. MALIS FRACTA DEFICIAT.] *Atque &
 quidam, malis passa & fracta desinat. Fortè, malis
 pressa: vel ut Gruterus noster, quassa.*

9. REPVLVS EST, LVSSIT.] *Pila quidem, &
 in publico. ad eò nec puduit, nec doluit. Adde
 epist. ciiii.*

10. VITA EXCEDERE.] *Quia de Praturâ
 etiam, mallem excidere.*

11. NON SEMPER TENEBIT.] *Refert Mure-
 tus ad id, quod Plato etiam scribit in Politico, Solem
 & sidera non eodem semper motu, sed aliò alias
 ferri: atque ad eò vbi nunc occidit Sol, inde or-
 tum olim esse. Non refuto, simplicius tamen arbi-
 tror, ad Stoicam & ἀπορωσιν, siue confusionem
 referre, cum omnia confusa peribunt. Similes senten-
 tia sum, quæ Consol. ad Polyb. cap. XXI. legas.*

12. SED RESOLVETVR.] *In prima principia,
 Ignem & Materiam.*

13. QVÆQVE

A quodque est, quodque erit, morte damnatum est. omnes quæ usquam rerum potiuntur vrbes, ¹³ quæque alienorum imperiorum magna sunt decora, ubi fuerint, aliquando quæretur, & vario exitij genere tollentur. alias destruent bella, alias defidia, paxque ad inertiam versa consumeret, & magnis opibus exitiosa res luxus. Omnes hos fertiles campos ¹⁴ repentina maris inundatio absconderet, aut in subitam cauernam confidentis soli fata præcedo? magnus animus Deo pareat: & quidquid lex vniuersi iubet, sine cunctatione patiat. Aut in meliorem emittitur vitam, lucidius tranquilliusque ¹⁵ inter diuina mansurus: aut certe sine vilo futurus incommodo, ¹⁶ naturæ suæ remiscebitur, & reuertetur in totum. Non est ergo M. Catonis maius bonum honesta vita, quam mors honesta: quoniam ¹⁷ non intenditur virtus. ¹⁸ Idem esse dicebat Socrates veritatem & virtutem: quomodo illa non crescit, sic nec virtus quidem. habet numeros suos, plena est. Non est itaque quod mireris paria esse bona, & quæ ex proposito sumenda sunt, & quæ ¹⁹ subita res tulit. nam si hanc inæqualitatem receperis, vt fortiter torqueri in minoribus bonis numeres, numerabis etiam in malis: & infelicem Socratem dices in carcere, infelicem Catonem vulnera sua animosius quam fecerat, retractantem: calamitosissimum omnium Regulum, fidei pœnas etiam hostibus seruata pendente. Atqui nemo hoc dicere, ne ex mollissimis quidem, ausus est. negant enim illum esse beatum, sed tamen negant miserum. Academici veteres beatum quidem esse etiam inter hos cruciatibus fatentur, ²⁰ sed non ad perfectum, nec ad plenum: quod nullo modo potest recipi. Nisi beatus est, in summo bono non est. Quod summum bonum est, supra se gradum non habet: si modò illi virtus inest, si illam aduersa non minuunt, si manet etiam comminuto corpore incolumis. manet autem. Virtutem enim intelligo animosam & excelsum: quam incitat, quidquid infestat. Hunc animum quem sæpe induunt generosæ indolis iuvenes, quos alicuius honestæ rei pulchritudo percussit, vt omnia fortuita contemnant, profectò sapientia infundet, & tradet: persuadebit vnum bonum esse quod honestum. Hoc nec remitti nec intendi posse, non magis quam regulam, quâ rectum probari solet. quam si flectes, quidquid ex illâ mutaueris, iniuria est recti. Idem ergo de virtute dicemus: & hæc recta est. flexuram non recipit. rigida est: amplius intendi non potest. Hæc de omnibus rebus iudicat, de hac nulla. Si rectior ipsa non potest fieri, nec quæ ab illâ quidem fiunt, alia aliis rectiora sunt. huic enim necesse est respondeant. ita paria sunt. Quid ergo? inquis. iacere in conuiuio, & torqueri, paria sunt? Hoc mirum videtur tibi? illud licet magis admireris. Iacere in conuiuio, malum est: torqueri in equileo, bonum est: si illud turpiter, hoc honestè sit. bona ista aut mala, non efficit materia, sed virtus. hæc vbiunque apparuit, omnia eiusdem mensuræ ac pretij sunt. In oculos nunc mihi manus intente ille, qui omnium animum æstimat ex suo, quod dicam paria bona esse aduersa fortiter portantis, & prospera honestè iudicantis: quod dicam

cam

13. QUÆQUE ALIENORVM IMPERIORVM.]

D *Tota sententia est. tam vrbes quæ imperant, vt Roma aliqua, aut Carthago: & quæ imperantur, vt Corinthus, Syracuse, Athenæ: quæ tamen illis ipsi imperantibus decus & lumen afferunt. Nam clarum & magnificum est scilicet, tam magnis imperare. Sunt igitur decora alieni imperij.*

14. REPENTINA MARIS INUNDATIO.]

Id quoque Stoicum, Cataclysmo mundi partes perire, aut inerti. Vide Physiol. lib. II. Dissert. XX.

15. INTER DIVINA MANSVRVS.]

Inter aut iuxta sidera. In Physiol. III. Dissert. XI.

16. NATURÆ SVÆ REMISCEBITVR.]

Sæpe sic ambiguit de Animâ, virtum maneat, an statim ad originem sui, id est sidera recurrat. Nos loco dicto.

17. NON INTENDITVR VIRTVS.]

Stoicum

dogma, Non crescit, non minuitur. Vide Manud. III. Dissert. IV.

18. IDEM ESSE VERITATEM ET VIRTUTE M.]

Eo sensu, quod Virtus sit Scientia: omnis autem Scientia veritas. Plato non ipsum quidem Summum Bonum Veritatem esse, sed ei adhaerere: sicut Soli lucem. Esse igitur ἀγαθὸν ἢ, non ipsum ἀγαθόν: de Republ. VI. & antiq., ἡδὲν οὐκ ἔστι σοφία τὴ ἀληθείας ἔξ: nihil affinius familiariusque Sapientiæ, quam Veritatem esse. Denique ἡγοῦντες τῆς ἀληθείας, οὐκ ἀν ποτε χοροὶ αὐτῆ καλοῦν ἀπολοῦσθαι: præeunte Veritate, numquam chorum Virtutum subsequiturum. Plura talia elogia, quæ huc spectant.

19. SVBITA RES TVLIT.] *Casus, non consilium.*

20. SED NON AD PERFECTVM.] *Diximus in Manud. III. Dissert. VI.*

cam paria bona esse eius qui triumphat, & eius qui ante currum vehitur, inuictus animo. Non putant enim fieri, quidquid facere non possunt: ex infirmitate suâ de virtute ferunt sententiam. Quid miraris, si vri, vulnerari, occidi, alligari iuuat? aliquando etiam libet. Luxurioso frugalitas pœna est, pigro supplicij loco labor est, ²¹ delicatus miseretur industrij, desidiofo studere torqueri est. Eodem modo hæc, ad quæ omnes imbecilli sumus, dura atque intoleranda credimus, obliti quàm multis tormentum sit vino carere, aut primâ luce excitari. Non ista difficilia sunt naturâ, sed nos fluidi & enerues. Magno animo de rebus magnis iudicandum est: alioqui videbitur illarum vitium esse, quod nostrum est. Sic quædam rectissima, cum in aquam demissa sunt, speciem curui præfractique visentibus reddunt. Non tantum quid videas, sed quemadmodum, refert. animus noster ad vera perspicienda caligat. Da mihi adolescentem incorruptum, & ingenio vegetum, dicit ²² fortunatiorem sibi videri, qui omnia rerum aduersarum onera rigidâ ceruice sustollit, qui supra fortunam exstat. Non mirum est, in tranquillitate non iacent. Quid est in tormentis, quid est in aliis quæ aduersa appellamus, mali? hoc, vt opinor, succidere mentem, & incuruari, & succumbere: quorum nihil sapienti viro potest euenire. Stat rectus sub quolibet pondere. nulla illum res minorem facit, nihil illi eorum quæ ferenda sunt, displicet. Nam quidquid cadere in hominem potest, nihil illi cecidisse non queritur: vires suas nouit: scit se esse oneri ferendo. ²³ Non educo sapientem ex hominum numero, nec dolores ab illo, sicut ab aliquâ rupe nullum sensum admittente, submoueo. memini ex duabus partibus illum esse compositum. Altera est irrationalis. hæc mordetur, vritur, dolet: altera rationalis. hæc inconcussas opiniones habet, intrepida est, & indomita. In hac positum est summum illud hominis bonum. quod antequam impleatur, incerta mentis volutatio est: cum verò perfectum est, immota illa stabilitas est. Itaque ²⁴ inchoatus, ad summa procedens, cultorque virtutis, etiam si appropinquat perfecto bono, sed ei nondum summam manum imposuit, ibi interim cessabit, & remittet aliquid ex intentione mentis. nondum enim incerta transgressus est, etiam nunc versatur in lubrico. beatus verò, & virtutis exacta, tunc se maxime amat, cum fortissimè expertus est: & metuenda ceteris, si alicuius honesti officij pretia sunt, non tantum fert, sed amplectatur, multoque audire mauult, ²⁵ Tanto melior, quàm felicior. Venio nunc illò, quò me vocat expectatio tua. Ne extra rerum naturam vagari virtus nostra videatur, & tremet sapiens, & dolebit, & expallescet: hi enim omnes corporis sensus sunt. Vbi ergo est origo calamitatis? vbi illud malum verum est? illic scilicet, si ista animum detrahunt, si ad confessionem seruitutis adducunt, si illi ²⁶ pœnitentiam sui faciunt, Sapiens quidem vincit virtute fortunam. At multi professi sapientiam, leuissimis nonnunquam minis exterriti sunt. Hoc loco nostrum vitium est, qui quod dicitur de sapiente, exigimus & à proficiente. Suadeo adhuc mihi ista quæ laudo, nondum persuadeo: etiam si persuasissimè, nondum tam parata haberem, aut tam exercitata, vt ad omnes casus procurerent. Quemadmodum lana quosdam colores semel ducit, quosdam nisi sapius macerata & recocta non perbibit: sic alias disciplinas ingenia cum acceperunt, protinus præstant: hæc nisi altè descendit, & diu sedit, animum non colorauit, sed infecit, nihil ex his quæ promiserat, præstat. Citò hoc potest tradi, & paucissimis verbis,

21. DELICATVS MISERETVR INDVSTRII.] Non displiceat lectio, quæ è manuscripto meo alii que erunt: delicatis miseria est continentia, indoctis industria, desidiofo studere t. c.

22. FORTVNATIOREM SIBI VIDERI.] Paria in De Provident. cap. 11.

23. NON EDVCO SAPIENTEM.] Vide Manuduct. 111. Dissert. VII.

24. INCHOATVS, AD SVMMA PROCEDENS.] Est ille Proficiens & ἀποσπόμενος, captus formari &

doceri, nondum doctus. Nos hæc discrimina in Manuduct. 11. Dissert. 1 X.

25. TANTO MELIOR.] Sic epist. XXXI. Tanto melior, surge & inspira. De Tranquill. cap. vlt. Dicamus Tanto fortior, Tanto felicior. Quintilianus: Vnde illa laudatio: Tanto melior, nec ego intellexi. Est igitur acclamandi laudandique formula.

26. PÆNITENTIAM SVI FACIYNT.] Si illi excutiunt decreta sua: sicut Bruto morituro, qui Virtutem accusat, vt verba.

A verbis, vnum bonum esse virtutē: nullum certē sine virtute: & ipsam virtutem in parte nostri meliore, id est, rationali positā. Quid erit hęc virtus? iudicium verū, & immotum: ab hoc enim impetus veniet mentis, ab hoc omnis species, quæ impetum mouet, redigetur ad liquidum. Huic iudicio consentaneum erit, omnia quæ virtute contacta sunt, & bona iudicare, & inter se paria. Corporum autem bona corporibus quidem bona sunt, sed in totum non sunt bona. His ²⁷ pretium quidem erit aliquod, ceterum dignitas non erit: magnis inter se interuallis distabunt, alia maiora, alia minora erunt. Et in ipsis sapientiam sectantibus ²⁸ magna discrimina esse, fateamur necesse est. alius iam in tantum profecit, vt contra fortunam audeat attollere oculos, sed non pertinaciter: cedunt enim nimio splendore præstricti. alius in tantum, vt possit cum illa conferre vultum: si iam peruenit ad summum, ²⁹ & fiducia plenus est. Imperfecta necesse est labent, & modo prodant, modo sublabantur, aut succidant. Sublabentur autem, nisi ire & niti perseverauerint: si quidquam ex studio & fideli intentione laxauerint, retrò eundem

B est. Nemo profectum ibi inuenit, vbi reliquerat. Instemus itaque, & perseveremus. plus quàm profligauimus, restat: sed magna pars est profectus, velle proficere. Huius rei conscius mihi sum: volo, & totā mente volo. Te quoque instinctum esse, & magno ad pulcherrima properare impetu video. Properemus. ita demum vita beneficium erit: alioqui mora est, & quidem turpis inter fœda versantibus. Id agamus, vt nostrum omne tempus sit. non erit autem, nisi prius nos nostri esse ceperimus. Quando contingeret contemnere vtramque fortunam? quando contingeret omnibus oppressis affectibus, & sub arbitrium adductis, hanc vocem emittere? Vici. Quem vicerim, quæris? Non Perfas, nec extrema Medorum, nec si quid vltra Dahas bellicosum iacer: sed auaritiā, sed ambitionem, sed metum mortis, qui victores gentium vicit.

EPIST. LXXII.

C

DIFFERT petitionem Lucilij. ex occasione, differri à nobis Boni studium: malè. huic vni, omiſſis aliis, vacandum est. Nihil incidere, quod impediāt, Sapienti quidem: aliqua Proficienti. Discrimen inter utrosque. Externa nec addere, nec demere Sapienti, semper se contento.

QUOD quæris à me, liquebat mihi, ¹ sic rem edidiceram: sed diu non retentaui memoriam meam. Itaque non facilè me sequitur. quod euenit libris ² situ coherentibus, hoc euenisse mihi sentio: explicandus est animus, & quæcumque apud illum deposita sunt, subinde excuti debent, vt parata sint quoties vsus exegerit. Ergo hoc in præsentia differamus: multum enim operæ, multum diligentia poscit. Cum primum longiore in eodem loco speraui moram, tunc istud in manus sumam. Quædam enim sunt, quæ possis & ³ in cisis scribere: quædam ⁴ lectum, & otium, & secretum desiderant.

D 27. PRETIUM ERIT ALIQVOD.] *Stoicè dicta, dignatio. Nam inter Adiaphora quoque discrimen, & alia estimationem, alia reiectionem habent. Manuduct. 11. Dissert. XXII.*

28. MAGNA DISCRIMINA ESSE.] *Explicauit Manud. 11. Dissert. IX.*

29. ET FIDUCIÆ PLENVS EST.] *Hæc sic legenda, & distinguenda, vtiliter monuit ibidem.*

EPIST. LXXII. 1. SIC REM EDIDICERAM.] *Erasmi lectio, nec longe nimis à libris. Muræus, si reminisceret, suo iure & more. Meus & alios scripti: Si rem edificarem per se, sed non retractaui. Fecerim: liquebat mihi scire, modò edificere (vel edicere) possem. sed diu. Quid? imò aliter: liquebat mihi, si remeditari possem: & rem attingi. Remeditari, vt Reminisci.*

2. SITU COHERENTIBVS.] *Quod facile in illis voluminibus.*

3. IN CISIO SCRIBERE.] *A Pinciani sagacitate est, cum libri ferè, in cisis. Est autem cisis vehiculi genus: & vult quedam per iter aut gestationem etiam scribi. Quis damnet? at quidam libri, in circo: nec id malè. vbi omnia vocibus strepunt, & auocatio multiplex est: atque aiunt sic facta esse Iulium Casarem, qui inter spectandum epistolis libellisque legendis, aut rescribendis, vacabat: auctore Tranquillo.*

4. LECTVM ET OTIVM.] *Quieti isti & otiosi, non sellis sedebant olim, vt nos, sed plurimum in lectulo erant, semi tamen recli. Ouidius:*

Non hæc in nostris, vt quondam scribimus hortis,
Nec consuecte meum lectule corpus habes.

Plinius